

VÅLERENGA HISTORIELAG

Et organ for Vålerenga Historielag

Mer gammelt enn nytt

Desember 1998

Nr. 1/98

Hva skjer med Sotahjørnet?

Etterstadgata 2 er et sveitser-stilpreget opprinnelig bolighus som representerer den første trehusbebyggelsen fra 1860-70 årene på Vålerenga. Altså fra like før byutvidelsen da også murtvengen ble innført. Det var ikke mange hus på Vålerenga som var bygget før dette, bortsett fra hovedgården (dagens prestegård) og noen få hus ved Strømsveien og Galgeberg.

Kiosken på hjørnet fra 1922, samt den tidligere kafeen rett over gata (Strømsveien 51) dannet tidlig det såkalte Sotahjørnet. Dette var det

viktigste "treffstedet" for Vålerengas mange fotball-patrioter. Det ble en tradisjon å møtes her, og her ble mange kamper ivrig diskutert. At Sotahjørnet fortsatt har sin funksjon, fikk vi se i 1997 da V.I.F. kom til cupfinalen. Tradisjonen tro møttes fansen nettopp her før avmarsjen til Ullevål.

Etterstadgata 4 eller "Pottemakerhaugen" som den ble kalt den gang det bodde en pottemaker der, representerer de lave murhusene som kom etter byutvidelsen i 1878. Dette huset er helt unikt fordi der ble det produsert både ski og skismøring. Bratlies

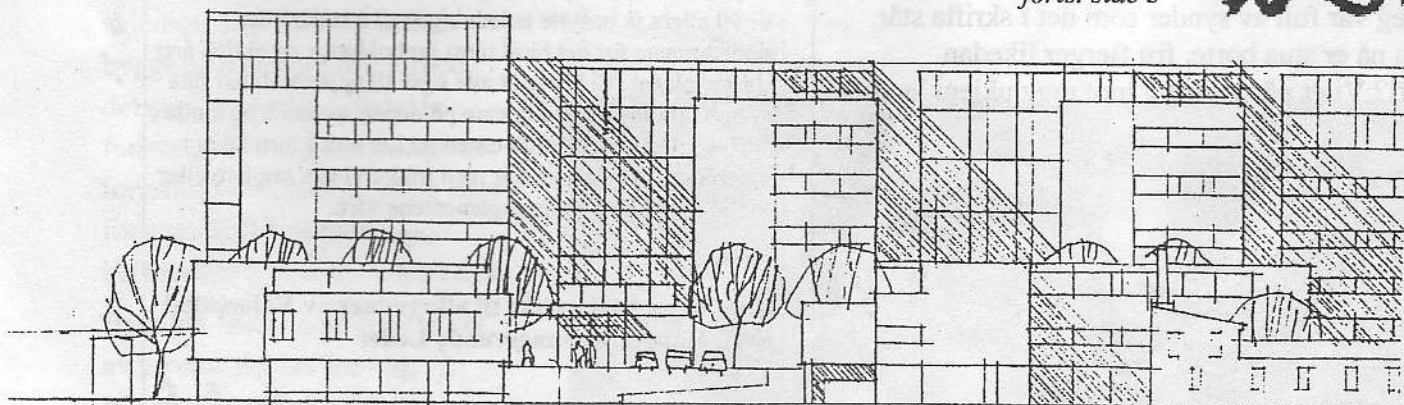
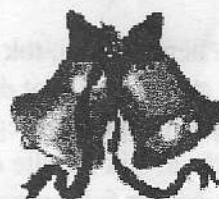
skismøringer ble laget i kjelleren der fra 1925 til 1975. Det er nok ikke mange slike fabrikker igjen i landet i dag. Fabrikk-bygningen står tilnærmet uforandret, med både interiør fra produksjonen og kontorer bevart. Eieren Collet har riktignok engasjert Norsk Skimuseum til å ta vare på noe av restene etter skismøringproduksjonen. Deler av huset har også vært bolig i en periode.

Selv om Etterstadgata 6 ikke er foreslått revet, er det verdt å nevne at dette er et av de eldste gjenværende bygg på Vålerenga som

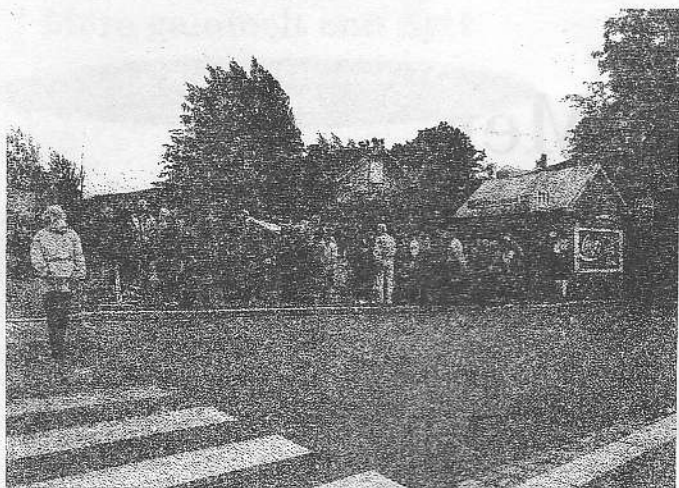
I denne utgaven kan du bl.a. lese:

Hva skjer med Sotahjørnet	1
Leder'n	2
Litt om handelen på Vålerenga	4
Dokokument-samling	5
Høner og andre oppnavn	6
Historie også i Istanbul!	7

forts. side 3

OBOS drøm om Etterstadgata....

Sotahjørnet i dag er ikke pent, men er viktig!

Sotakafeen

På Vålerenga lå det en ørliten kafé der stedets ungdom vanka og gjerne eldre med. Den lå på "Sota-hjørnet", med inngang mot nord vertinna het fru Berger, ei vakker bestemor. Om hu fortjener blomster? Jeg finner ikke ord. Om storleiken var liten, var kundekretsen stor. Og hit, til denne stua, et ly for vær og vind spaserte gjerne gutta fra Vålerenga inn.

Her vitset skrek og lo vi og diskuterte høyt, helst idrettsprestasjoner og ellers all slags sprøyt. Og en av oss var "Biggen", hvis øyne plirte lurt, han lignet mest et eple, et som var riktig surt. Men jeg var sydebukken fru Berger "elsket" mest. På meg hu gjerne skjelte og smelte som en prest. Og blei hu riktig sinna, så skreik hu som en katt, som går på frierfötter en deilig sommernatt.

Da hente det hu tok meg så lett som høvelflis og styret meg mot døra på ekte kjerring vis. Og ut på gata for jeg så sølaspruten sto, Akk ja, slik hendte ofte i mine ungdomsår, da jeg var full av synder som det i skrifta står. Men nå er stua borte, fru Berger likedan. og vi? Vi er på vandring mot evig ukjent land.

Tekst: Wilhelm Holtberg Hansen

Leder'n har ordet!

Nå tar OBOS Sotahjørnet!

OBOS' arkitektfirma mente at fredag 2. juli var en passende dag for å offentliggjøre sine planer om omregulering av Etterstadgata 2, 4 og 6. Utspekulert, sier vi, for dette er nok en av de dagene i året hvor spesielt mange har avbestilt Aftenposten og reist på ferie.

Heldigvis var det noen observante medlemmer i historielaget som allikevel la merke til forslaget til omregulering. I løpet av noen dager fikk vi tilsendt detaljplanene fra arkitektene. *Og hvilke planer!* Total ødeleggelse av Vålerengas kjente og kjære Sotahjørne!

OBOS vil rive kiosken, samt Etterstadgata 2 og 4. For at nybygget skal se "tilpasset" ut, nøyer de seg med å foreslå noen toetasjers nybygg fra Strømsveien opp langs Etterstadgata. Disse nybyggene er overhodet ikke i samsvar med den øvrige bebyggelsen i området. Oppå Gjøvikbanen vil de bygge en enorm koloss på 5-7 etasjer. Totalt 14000 kvm kontorer og 1900 kvm parkeringsplasser i underetasjen. Ifølge arkitekten skal dette fungere som en skjermende rygg" mot Etterstadkrysset slik at vi bli forskånet mot svevestøv og forurensing.

I Aftenposten 11. august presenterte Vålerenga Vel i samarbeid med sin arkitekt sitt forslag til regulering av området. Forslaget legger opp til at eksisterende bebyggelse bevares, og at helårsgroønn vegetasjon i stedet skal plantes for å skjerme mot forurensingen. De motsetter seg ikke bygging over Gjøvikbanen, bare det tilpasses omgivelsene.

Historielaget fant det riktig å støtte vellets forslag. Vi syntes at det var viktig at både historien bak husene og den spesielle betydningene som Sotahjørnet har, kom fram. Vi sendte derfor en begrunnet reaksjon til OBOS' arkitektfirma. Da vi senere i høst oppdaget at OBOS hadde søkt Plan- og bygningsetaten om riving av Etterstadgata 2, fulgte vi opp med et minst like begrunnet brev dit for å prøve å hindre dem i å godkjenne rivesøknaden.

Vi regner med at dette er en sak som er interessant for medlemmene våre, og bringer derfor en del bakgrunnstoff om saken.

Vi vil ellers få benytte anledningen til å takke alle medlemmene for det hittil mest innholdsrike og aktive året i historielaget. Vi håper at alle også til neste år deltar like flittig i arbeidet med å ta vare på denne spesielle og stolte bydelen. Det er verdifullt enten du har noe å fortelle om Vålerenga, om du kommer med bilder vi kan kopiere eller om du stiller opp på arrangementene våre.

God jul og godt nyttår til alle venner av Vålerenga!
Even Haugseth Fungerende Leder

Hva med Sotahjørnet? (forts. fra side 1)

utelukkende ble bygget for småindustri. Det var drevfabrikk der i 1890, og vognfabrikk i 1908.

I 1997 ble det reist et godt tilpasset nybygg på en tomt som i en årrekke har ligget brakk, nemlig UNGBOs hus i Strømsveien 51. Sotahjørnet ble igjen et verdig førstemøte med bydelen for de som

for de som kommer hit fra nord. En kan jo diskutere om eiendommen Etterstadgata 2 slik den ser ut i dag gir noe godt førsteinntrykk. Det kommer av at eieren (OBOS) ikke klarer å skjøtte eiendommen sin på en tilfredsstillende måte. Leietakeren synes heller ikke å ha interesse av å holde orden på eiendommen.

Det vil være vandalisme å rive Etterstadgata 2, 4 og 6 som er synlige minner av det mangfoldige Vålerenga. Dette området var av stor betydning for bydelens hovedsakelig fattige befolkning. Her var det arbeidsplasser, boliger og muligheter for sosial adspredelse. OBOS' foreslåtte nybygg på området vil være enormt dominerende og skjemmende. Den foreslåtte byggestilen bryter totalt med det som er vanlig i bydelen forøvrig. Bebyggelsen som er foreslått vil ødelegge, ikke bare førsteinntrykket, men også helhetsinntrykket av Vålerenga.

Bydelen består som vi alle vet av en stor del lav tre- og murhusbebyggelse fra forrige

århundre. Det er denne bebyggelsen som gjør Vålerenga spesiell og severdig – og ikke minst hyggelig og bo i! Den dominerende kolossen som er foreslått, vil virke som fremmed-legeme på det tradisjonelle Sotahjørnet, og bli meget synlig fra store deler av Vålerenga og området rundt.

Den foreslåtte byggestilen bryter totalt med det som er vanlig i bydelen for øvrig.

Flere av medlemmene våre var i juni med på byvandringa som vi arrangerte. Vi gjenreiste da grensestein nr. 39 i samråd med

Byantikvaren. Steinen er et verdifullt kulturminne fra byutvidelesen i 1878. Den var ulovlig fjernet fra sin opprinnelige plass rett bak

Etterstadgata 6. Vi fant den henslengt i nærheten, og den var heldigvis fortsatt hel. Hva som vil skje med den hvis

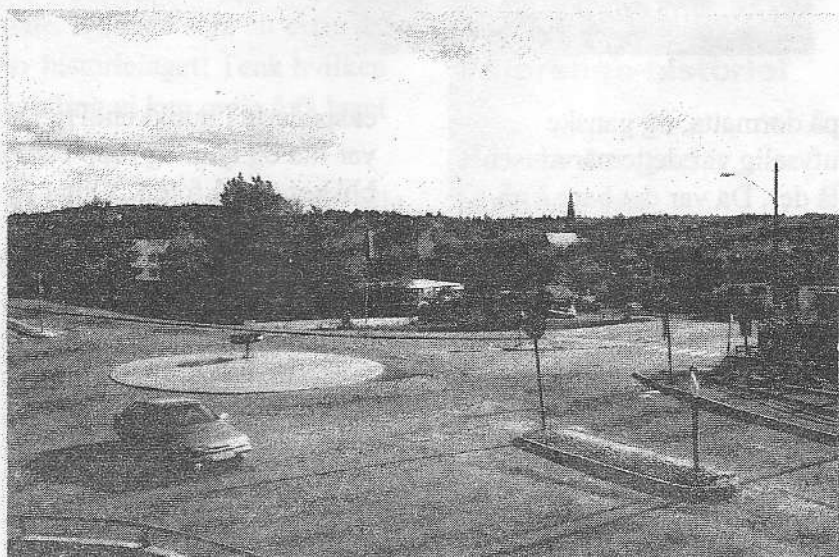
OBOS får igjennom sine ville byggeplaner, vet vi ikke.

Bydelsutvalget i Gamle Oslo vedtok 14. september å henstille til Plan- og bygningsetaten å nedlegge bygge- og deleforbud for tomtene som er nevnt ovenfor, inntil endelig regulerings-plan er vedtatt og konkrete byggeplaner er framlagt. De uttaler også at de har større sympati for Vålerenga Vels intensjoner om bevaring av eksisterende bebyggelse og helårsgrønn vegetasjon enn for det reguleringsarbeide OBOS starter for det samme området.

Det vil også være feil av Oslo kommune å ødelegge noe av bydelens stolthet.

Miljøet på Vålerenga er som vi alle vet helt spesielt. La oss derfor kjempe for å beholde noe av det opprinnelige, og håpe at dette igjen vil føre til at patriotismen, stoltheten og samholdet i bydelen vil fortsette.

-Even Haugseth

Litt om handelen på Vålerenga

Janna i Hedmarksgata 2

I Hedmarksgata 2 hadde Aamodt sin kolonial-forretning. Butikken ble styrt av en eldre frøken, som vi som var barn på 20-30-40-tallet bare kjente som Janna. Janna hos Aamodt. Hun bodde i gården og holdt en mengde katter, hankatter alle sammen syntes det som. Vi som bodde i Strømsveien 44, nabohuset til Aamodt-gården, var ofte plaget av kattene, særlig i løpetida. Kattene brukte snarveien over svalgangen i 2. etasje i nr. 44 og over til taket på uthuset i Aamodt-gården. Ganske ofte la de fra seg "visittkortet" sitt

Hos henne kjøpte vi litt av hvert og særlig kandissukker med mye hyssing i.

Det var alltid fascinerende å se på når hun veide opp mel, sukker og andre posevarer - samt når hun delte ost og smør med en streng.

Vekta var av det gamle slaget med 2 marmorplater - på den ene ble loddene plassert, på den andre varen som skulle veies.

Kjærran i Hedmarsgata 6

I Hedmarksgata 6 hadde frøknene Kjærran melkebutikk, dvs. det var bare den eldste - Kathrine - som

gradene nede. Det var alltid gøy å se på når "ismannen" kom med lasten sin, de svære blokkene ble båret i store klyper og plassert i skapet. Vannet rant ned i en slags balje under det.

Under krigen var det stappfullt i butikken når bakervarene kom og vi hadde merker å kjøpe for. Mest var det barn og kvinner som sto der, men forvillet det seg inn en mann en gang i blant, var Kathrine straks ute og ropte: "De mann, De mann hva skal De ha". Hun ville ikke ha dem stående i køen. Den andre frøken Kjærran het Harda og var lita og ganske rund. Hun var syerske hos Molstad, men stakk av og til inn i butikken for å ta en prat med kundene.

Harda måtte ha en fantastisk vinnerlykke, for hver gang det var basar på menighetshuset kan du være sikker på at hun vant den gjeveste gevinsten - synes vi småjentene. Det var en dukke med full garderobe. Hvor mange dukker Harda vant er ikke godt å si, men hver gang kom hun ut i butikken og viste den fram for oss. Hva skulle hun med dukkene da, hun som ikke hadde unger - ja vi jentene var ganske misunnelige.

-Bjørge Staal

på dørmatta, og ganske ufyselig var dette når avisen lå der. Da var det bare å gå rett i søppel-kassa med den.

Janna huskes som en "jomfru" med stort hvitt forkle og med lange hår på haka. Hun var fāmælt og nøye med vekta.

ekspederte i butikken. Hun var lita og tynn og rapp både i blikket og på foten. Om vinteren brukte hun alltid pulsvanter, det var bikkjekaldt i lokalet.

Kjøleskapet var ikke av det nye slaget, nei der måtte det store isblokker til for å holde

Dokumentsamling

8 Hakkelløve for Th 300
 4 Høgeørne for 120
 Taget med Beleg 500
 Grundmur 240
 og Bygningen ialt for Th 8500
 Løst Huset for Th 1000
 Et Udkast 4,05 Meter fra Løst Huset
 skær af Jordfladt Pindingsværk,
 løkket som Løst Huset, er 8,30 Meter lang,
 2,85 Meter dyb, og 4,25 Meter høi her
 1 Print, 9 Bords.

702
 9706
 88 Udskrift 8649/89
 9195
 88.
 af Christiania Byes Brandtaxiprotokol No. 41 forsaauidt Efterstaaende betraffer:
 Aar 1888 den 30te Mai blev efter Rekvisition fra den alminde-
 lige Brandforsikrings-Indretning Brandtaxi afholdt i og over Sagfører Salomonssens
 Eiendom
 No. 12 ved Sveriges Gade
 Zone A.
 Forretningen administreres paa Brandtaxibestyrelsens Vegne af
 V. G. Siemsen i Henhold til af Stiftet meddelte Autorisation og
 medbetjentes af underleguede forhen odfæstede faste Taxationsmænd. — Hvorda!

700.
 Tomten 9,40
 til høit og taget for 40
 Th. 9240
 Cunderne og fine Høner.
 Tagterne satte i Henhold
 gler.
 Løst.
 1/2 Pintet at bemærke.
 overs
 Jørgensen B. Johansen

Betale efter Brandf. Ind-
 Bestemmelser.

Udskriftens Rigtighed
 bekræftes.
 Th. S.

Har du gamle dokumenter om hus på Vålerenga?

Vålerenga Historielag samler ikke bare på fotografier fra Vålerenga. Vi er også interessert i gamle dokumenter (gjerne kopier).

F.eks. kan vi oppfordre dere til å kontakte Byarkivet og få tak i branntakstene! Disse gir utrolig mye informasjon om hvordan huset så ut den gang det ble bygget, hvor mye det ble forsikret for, hvem det ble bygget av, hvor mange ovner det var, hva det ble taksert til osv.

Utskrift av folketellinger og lignende er også av interesse!

Vi har et arkiv der vi tar vare på slike opplysninger, gate for gate. Bli med som en aktiv del av historielaget! Tenk hvilken samling vi kan greie å få laget sammen!

Vi vil samtidig få takke for alle som har vært med på å skape fotosamlingen vår. Den begynner å bli meget omfattende, og er i seg selv helt unik!

Bli med og ta vare på og samle inn Vålerenga-historie!

Har du en god historie fra Vålerenga?

Har du bilder?

"SvalaHøna", "Boffen" og andre navn i historien

Oppnavn var like utbredt på Vålerenga som i andre bydeler i Oslo. Etter hva som er sagt foreligger det en liste på 140 navn. Bak hvert navn ligger det en historie, men enkelte fikk oppnavn kun fordi de hadde et fornavn som tilsa at slik skulle det være. Ett eksempel er navnet Henry - alle som het Henry fikk tilnavnet Høna.

I Smålensgata bodde det 6 gutter som het Henry - for å holde greie på dem hadde alle klengenavn. Det var blant annet "Svale-Høna", "Araber-

Høna", "Hansa-Høna".

"Gutta" fra Gubbelaget som var til stede på mimrekvelden kunne fortelle mye om dette, og naturligvis hadde de også oppnavn som var blitt hengende ved dem hele livet. Ta for eksempel "Boffen" som 15 år gammel ervervet oppnavnet sitt: Han spilte fotball for guttelaget i Jordal Idrettsforening på Klosterenga i 1926. Drømmen var å bli med på juniorlaget da han fylte 17 år, men han var liten og trultete, og ikke særlig god til å sparke fotballen - så

utgangspunktet var dårlig.

Etter kampen på Klosterenga da gutta møttes på hjørnet av Opplandsgata og Vålerenggata - der Jordal I.F. hadde sin plass - var det en som pekte på ham og sa: du var jo regne bofferkongen du jo. Da var det gjort, navnet "Boffen" var et faktum.

Og så var det han som spilte for Jordal I.F. og skulle ta et straffespark. "Nå skal det komma en ordentlig kanon", sa han - og så bomma han. Siden het han naturlig nok "Kanon".

-Bjørge Staal

VHL-Nytt trenger nytt navn!

VHL-nytt er nå "pensjonert", og dette er altså etterkommeren.

Vi tar sikte på at bladet skal komme ut 4 ganger i året, med aktuelt om det som skjer med Vålerenga spesielt, og mer historisk Vålerenga-stoff om folk og fe generelt.

Men! Vi trenger et navn til bladet vårt. Har du forslag? Noen forslag er allerede kommet, men alle blir tatt i mot med takk. Dersom vi bruker akkurat *ditt* forslag vil du få en liten oppmerksomhet som takk.

Foreløpig kaller vi den Mer gammelt enn Nytt, (det er vel det det er), men vi trenger noe som smeller!

Send forslag pr. e-mail eller post eller telfon til en av de som står oppført på baksiden.

Send inn forslag til navn på bladet vårt!

Forrige medlemsmøte

Historielaget har med glede sett at besøkstallet på medlemsmøtene stiger for hver gang.

Bydelshuset var også fylt til randen av interesserte tilhørere mandag 9. november.

Karsten Sølve Nilsen, holdt sitt kåseri med lysbilder fra Alna-elva, en ukjent perle for de

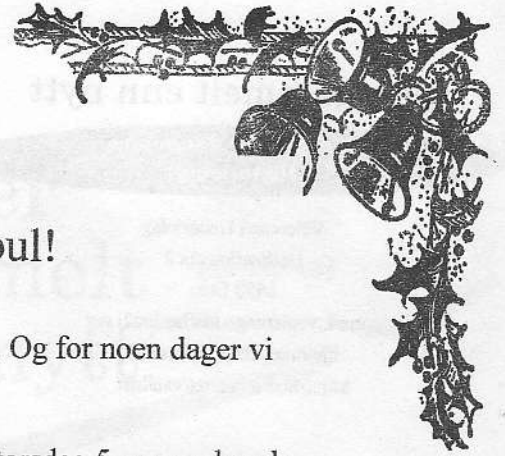
fleste.

For ikke å gjøre Nilsen urett, har vi valgt å ikke referere hans kåseri, men heller be de av dere som ikke kunne komme om å følge med i avisene slik at dere ikke går glipp av dette neste gang.

Vi håper at Nilsen kan besøke

oss også ved en senere anledning, da han også sitter inne med store kunnskaper om de gamle teglverkene som fantes rundt om i distriktet.

Første medlemsmøte over nyttår blir 25. januar 1999, tema blir annonsert senere.

Vi opplevde mirakelet i Istanbul!

En sur november tirsdag dro vi fra Valle med retning Istanbul. Og for noen dager vi skulle få i Tyrkia!

Godt samhold og vennskap i varme omgivelser som toppet seg torsdag 5. november da Vålerenga skulle møte det beryktede hjemmelaget Besiktas på İnönü stadion.

Da vi kom fram til hotellet på kvelden vekslet vi kr 500,- hver i tyrkiske TL, og vi fikk nittenmillionerfemhundreogfirtusen TL å boltre oss med!!! Godt å være mangemillionær for noen dager!

Vi fikk med oss konferanse med "Drillo" på vårt hotell, og med Nils Arne Eggen på Rosenborgs Conrad Hotel før Champions League kampen mellom Galatasaray og Rosenborg, som vi fikk se på "Ali Sami Yen" Stadium onsdag kveld.

Vi har fått med oss mange gode tyrkiske retter, shoppet i "Grand Bazaar", vært på sightseeing i Palasser, vært på cruise i Bosphours-stredet og ikke minst slappet av på verandaen med sol og gode historier, hvor det meste var sant!

Men tilbake til den fantastiske torsdagen, hvor vi ble hentet på Hilton Hotel med buss ved 18-tiden, vi var pyntet til fest, og fest skulle det bli!! Vi ble fraktet ned til stadion med politibil foran med blålys. Utenfor stadion ble vi møtt av noen av de 1884 politifolkene smat panservogner!

Vel inne på station ble vi hilset med en "varm" velkomst av de 30 000 elleville Besiktas tilhengerne, og mot motsatt langside sto det et stort skilt på norsk;

"VELKOMMEN TIL HELVETE"

Og det å få lov til å være med på 0-3 etter første omgang, for så å klare 3-3, og oppleve denne gleden der og da, må bare oppleves! En av mine sidemenn utbrøt i seiersrus: *"dette er det største jeg har vært med på, dette er større enn frigjøringa!!"* Vålerenga til kvartfinale i cupvinnercupen... og VIF har kronet mirakel-høsten med dette under.

Og vi har allerede begynt å spare til neste kamp

Takk for fantastisk opplevelse i Istanbul!

-Bjørn Arild Gjerdalen
Historielagets utsendte i Istanbul

Mere gammelt enn nytt

Et organ for Vålerenga
Historielag

Vålerenga Historielag
Hedmarksgata 2
0658 Oslo
e-mail: vaalerenga.histlag@c2i.net
hjemmeside på internett:
<http://home.c2i.net/vaalhist>

Kalender

Medlemsmøter 1. halvår 1999

Alle møter holdes i Bydelshuset,
Hedmarksgata 2

25. jan. 1999 kl 1900

1. mars 1999 kl 1900 (årsmøte
etterfulgt av medlemsmøte)

25. april 1999 kl 1900

Byvandring arrangeres 7. juni
1999.

Tema for medlemsmøtene vil bli
annonsert senere.

Christmas

Vi ønsker alle
våre medlemmer
med familie en
fredfylt jul
og et godt
nytt år!

Styret og arbeidsgrupper i Vålerenga Historielag

Fung.leder	Even Haugseth
Kasserer:	Bjørn Granlund
Sekretær:	Björg Staal
Styremedl	Bjørn Arild Gjerdalen
Varamedl.	Arne Mustad Sørensen
Varamedl.	Unni Granlund

Utgivelse av bildekalender for 1999 kontakt: Even Haugseth, tlf: 22570166
Fotogruppe - fotografering, innsamling og avfotografering av bilder. Kontakt:
Bjørn Granlund tlf: 22683405
Idrettsgruppe - prosjekt om bydelens idrettsmiljø. Kontakt Bjørn Arild
Gjerdalen tlf: 90919250
Intervjugruppe - intervjuer interessante mennesker. Ansv. Björg Staal tlf:
22614033

Medlemsavisa vår, kontaktperson Laila Normann tlf. 22 67 46 75
Vålerenga Historielag på internett vaalerenga.histlag@c2i.net
<http://home.c2i.net/vaalhist>

